

Ol pleplei we i loklok long animol we igat denja se mbae oli save lus:

Ol pleplei ai hemi wan we yu save tijim ol Pikinini long environment blong mifela. Yu save usem al pleplei long toktok abaot olsem wanem mifela laev togeta witem animol mo tri. Mifela nedem wan helti environment. Supos enviromen blong manoli no helti, ol man oli no stap helti. Ol somting ol man oil mekem afektem environment blong mifela. Ol gam ai loklok long 6 animol we igat denja se mbae oli save lus:

Kaofis

Kaofis hemi wan mammal we i stap lo solwota klosap lo so, mo oli save faenem olgeta lo fulap kantri raon lo wol. Nem blo hem hemi 'fis' be hemi nidim ea blong pulum win. Skin blo hem i no raf be i gat smol gras lo bodi blong hem. Ol kaofis oli save kasem seventi yia, gru kasem 3.3 mita mo kilo blo hem i save kasem 450 kg. Wan mama kaofis i gat bel long wan longfala taem, klosap fotin manis. Bebi hemi stap wetem mama blo hem kasem 18 manis. Gras blo solwota hemi kakae blo kaofis mo oli kakae plante, klosap 30 kilo evridei. Yu save luk ples we oli bin kakae, hemi olsem wan rod andanit long solwota.

Tede igat denja se mbae ol kaofis oli save lus from oli stap fas lo net blo ol sip we oli stap huk long solwota mo tu ol sip oli stap sperem ol kaofis. Narafala samting, i nid blong lu-kaotem gud ol gras blo solwota sapos no, bambae ol kaofis oli nomo gat kakae.

Total

Total hemi wan reptael we i stap pulum win mo putum eg. Hemi gat skel long skin blong hem mo tu ol spesel skel lo bak blong hem we oli bildimap sel blo hem. Ol total oli laev lo solwota be taem mama total i wantem putum eg, bambae hemi kam so mo haedem eg blo hem adanit lo sanbij. Igat tri kaen total lo Vanuatu: green, hawkbill mo leatherback. Kakae blo grinjala total hemi gras blo solwota (sem mak olsem kaofis). Kakae blo hawkbill total hemi spons blong solwota mo ol smolsmol anamol we oli faenem lo rif, mo kakae blo leatherback hemi ol nanggalat blong solwota.

Tede igat denja se mbae ol total oli save lus from ol man oli stap kilim blo kakae mit blong hem mo salem sel blong hem. Mo tu oli save fas long net blong ol sip we oli stap huk long solwota. Fulap lo olgeta oli ded from we oli kakae plastik we yumi ol man yumi sakem igo long solwota from oli ting se hemi kakae. Antap long hemia, ol man, ol dog, ol krab mo ol pijin oli stap kakae eg mo bebi blong olgeta.

Flaengfokis

Flaengfokis i save flae be hemi no wan pijin, hemi mammal. Oli gat gras lo bodi blong olgeta, oli no gat feta. Oli gat maot mo skin blong maot, mo tut tu, ino olsem maot blong pijin. Oli bonem wan o tu (2) bebi long wanwan yia mo ol bebi oli stap titi long mama blong olgeta. Ol flaengfokis oli kakae frut blong ol tri mo flaoa. Oli laev long ol tri o insaed long hol blong ston mo taem oli slip oli hang hed igo daon. Igat 4 defren kaen flaengfokis long Vanuatu. Wan hemi Pasifik flaengfokis we hemi stap long evri aelan mo long plante narafala kaontri tu. Mo igat 2 kaen flaengfokis we oli stap long Vanuatu nomo, we inogat long eni narafala ples raon long wol.

Samfala flaengfokis oli stap long denja from we ol man oli stap kakae olgeta mo oli spo-lem ol ples we oli stap kakae mo slip long hem. Mo tu, ol man oli stap katem ol tri ol-baot, mekem se ol flaengfokis oli nomo gat plante ples blong go slip long hem.

Krab kokonas

Krab kokonas hemi wan bigfala krab we hemi laev long graon, hemi bigwan bitim ol na-rafala krab raon long wol. Oli save gru kasem wan mita mo skel blong hem i save kasem 3 kilo. Hemi save laev bitim 40 yia. Ol ban blo krab kokonas oli strong tumas mekem se hemi save leftemap ston, klaemap ol tri blong kokonas, katem daon kokonas mo brekem. Fulap kantri raon lo wol oli gat krab kokonas. Lo dei oli stap haed lo hol blo ston o graon mo oli kamaot long tudak blong go faenem kakae. Taem mama krab kokonas hemi rere blo putum eg, bambae hemi go daon lo so klosap long solwota blong putum eg blong hem. Taem pikinini hemi kamaot, hemi stap swim long solwota fastaem, samfala manis, afta hemi kambak so mo faenem wan sel we i nogat anamol insaed blo protektem bodi blo hem go kasem taem we bodi ia i kam strong gud.

Ol krab kokonas oli stap lo denja from ol man oli kilim olgeta blo kakae mo oli nomo gat plante ples blo stap lo hem from ol man nao oli stap yusum. Antap long hemia ol pig mo dog oli kakae ol yangfala krab kokonas.

Namalau

Namalau hemi wan pijin, hemi save flae mo hemi kat feta. Fulap pijin taem oli putum eg, oli sidaon antap long olgeta blo kipim i hot, be ol Namalau oli no mekem olsem. Oli pu-tum eg blong olgeta long ples we i hot smol, olsem long graon klosap long ol volkeno, minim se ino nid blong mama Namalau hemi stap sidaon long olgeta oltaem. Oli usum ol strong leg blo olgeta blo skrasem graon blong faenem kakae mo mekem nes blong olgeta Oli kamaot lo naet nomo blo kakae ol bebet, sid mo frut.

Ol Namalau stap lo trabol from ol man oli stap kilim olgeta blo kakae mo oli tekem eg blo olgeta. Antap long hemia, oli nomo gat plante ples blong olgeta nes mo faenem kakae from we oli man nao oli kam mo yusum ples blong olgeta.

Korel

Korel hemi luk olsem wan smol tri andanit long solwota, be i no wan tri. Hemi ol smol smol anamol we nem blong hem 'polyp'. Oli laev insaed long wan strong skin we olgeta oli mekem. Oli tekem longfala taem blong gru. Oli kakae ol smol smol anamol mo gras we oli laev long solwota.

Korel hemi stap long denja from we ol man oli wokbaot long hem mo spo-lem, oli kare-maot long ples blong olgeta mo tu ol sip oli brekrekem. Antap long hemia igat ol stafis we oli korel 'crown of thorns' we oli kakae korel mo spo-lem evri ples we oli stap long hem.

